

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko. Przemysław Dębowski

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- 2009: magister filologii romańskiej (francuskiej), Instytut Filologii Romańskiej, Uniwersytet Jagielloński, tytuł pracy magisterskiej: *La Romania en noir et blanc : étude à partir des noms de lieux habités dans les pays romans et romanisés en Europe*, promotor: Anna Bochnakowa (dyplom z wyróżnieniem)
- 2010: magister filologii portugalskiej, Instytut Filologii Romańskiej, Uniwersytet Jagielloński, tytuł pracy magisterskiej: *O “Acordo Ortográfico da Língua Portuguesa” de 1990: oportunidade ou ameaça para o português europeu?*, promotor: Iwona Piechnik (dyplom z wyróżnieniem)
- 2013: doktor nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Jagielloński, tytuł rozprawy doktorskiej: *La formation diminutive dans les langues romanes. Étude morphologique et sémantique*, promotor: Anna Bochnakowa, recenzenci: Elżbieta Jamrozik, Roman Sosnowski (rozprawa z wyróżnieniem)

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

- 2011–2013: asystent, Zakład Filologii Portugalskiej i Przekładoznawstwa, Instytut Filologii Romańskiej, Uniwersytet Jagielloński (podstawowe miejsce pracy)
- 2013–2014: asystent z doktoratem, Zakład Filologii Portugalskiej i Przekładoznawstwa, Instytut Filologii Romańskiej, Uniwersytet Jagielloński (podstawowe miejsce pracy)
- od 2014: adiunkt, Zakład Filologii Portugalskiej i Przekładoznawstwa, Instytut Filologii Romańskiej, Uniwersytet Jagielloński (podstawowe miejsce pracy)

- 2011–2013: dokumentalista, Pracownia Geografii Lingwistycznej, Instytut Języka Polskiego, Polska Akademia Nauk
- 2013–2015: specjalista, Pracownia Geografii Lingwistycznej, Instytut Języka Polskiego, Polska Akademia Nauk
- od 2016: specjalista, Pracownia Etymologii i Geolingwistyki, Instytut Języka Polskiego, Polska Akademia Nauk

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy.

a) tytuł osiągnięcia naukowego:

Estudos morfológicos e lexicográficos sobre o português. Temas escolhidos numa perspetiva histórico-comparativa

(cykl artykułów)

b) publikacje wchodzące w skład cyklu¹:

1. « Nota de morfologia histórica do português: sufixo *-ó », *Diacrítica. Série Ciências da Linguagem* 27/1, 2013, 131–152.
2. « Considerações acerca das palavras portuguesas terminadas em -oulo / -oilo », [w:] E. Carrilho, A.M. Martins, S. Pereira, J.P. Silvestre (orgs.), *Estudos Linguísticos e Filológicos Oferecidos a Ivo Castro*, Centro de Linguística da Universidade de Lisboa, Lisboa, 2019, 583–606.
3. « Deglutinação e aglutinação do artigo como fonte de neologismos em Português », *Études romanes de Brno* 38/1, 2017, 209–218.
4. « Os diminutivos no português europeu e no português do Brasil. Um estudo quantitativo », [w:] R. Samartim, R. Bello Vázquez, E.J. Torres Feijó, M. Brito-Semedo (eds.), *Estudos da AIL em Ciências da Linguagem: Língua, Linguística, Didática*, Associação Internacional de Lusitanistas, Santiago de Compostela – Coimbra, 2015, 175–184.
5. « Os aumentativos nas línguas portuguesa e romena », *Romanica Cracoviensia* 19/3, 2019, 181–193.
6. « A língua portuguesa na transcrição cirílica num dicionário do século XVIII », *Studia Iberystyczne* 13, 2014, 343–355.
7. « O Dicionário da czarina Catarina a Grande. Análise dos elementos portugueses », *Zeitschrift für romanische Philologie* 132(1), 2016, 232–261.
8. « *Waaren-Lexicon* de Ph. A. Nemnich (1797). Observações acerca do material português », *Zeitschrift für romanische Philologie* 134(1), 2018, 264–281.
9. « *Lexicon nosologicum polyglotton* de Ph. A. Nemnich (1801). Observações sobre o material português », *Studia Neophilologica* (versja on-line), 2020, 1–16: <<https://doi.org/10.1080/00393274.2020.1815239>>.

c) omówienie celu naukowego ww. prac i osiągniętych wyników badań

Podstawę przewodu habilitacyjnego stanowi osiągnięcie naukowe zatytułowane *Estudos morfológicos e lexicográficos sobre o português. Temas escolhidos numa perspectiva histórico-comparativa / Studia morfologiczne i leksykograficzne o języku portugalskim. Wybrane zagadnienia w ujęciu historyczno-porównawczym*. Jest to cykl dziewięciu powiązanych tematycznie artykułów, które opublikowano w punktowanych czasopismach naukowych wydawanych w Portugalii (2), Niemczech (2), Polsce (1), Czechach (1) i Szwecji

---

¹ Pierwszeństwo porządku tematycznego nad chronologicznym związane jest z układem logicznym cyklu.

(1) oraz w recenzowanych monografiach opublikowanych w Portugalii (2). Cykl dzieli się na dwie części, w ramach których omówione są – w perspektywie historyczno-porównawczej – wybrane zagadnienia z zakresu: 1) morfologii europejskiej portugalszczyzny, 2) leksykografii europejskiej, obejmującej portugalskie słownictwo. Głównym celem cyklu jest poszerzenie wiedzy o historii portugalszczyzny poprzez zbadanie niektórych wewnątrzjęzykowych sposobów wzbogacania portugalskiego słownictwa, a także scharakteryzowanie zasobu leksykalnego języka portugalskiego w wybranych dziedzinach, utrwalonego w kilku wielojęzycznych dziełach leksykograficznych opublikowanych w Europie pod koniec XVIII i na początku XIX wieku. Przeprowadzone przeze mnie badania ukazują również powiązania portugalszczyzny z innymi językami romańskimi i europejskimi oraz jej pozycję i trwałe miejsce we wspólnocie językowej Starego Kontynentu.

Pierwsza część cyklu poświęcona jest słowotwórstwu języka portugalskiego i skupia się na takich zjawiskach, jak derywacja sufiksalna oraz aglutynacja i deaglutynacja rodzajnika.

Artykuł « **Nota de morfologia histórica do português: sufixo *-ó** » (pozycja **I.2.a / II.4.j** w wykazie osiągnięć) powstał jako pokłosie wystąpienia na międzynarodowej konferencji w Sofii (poz. **II.7.g**). Przedstawiłem w nim i zanalizowałem korpus rzadkich portugalskich wyrazów o akcencie oksytonicznym zakończonych na *-ó* (*-/ɔ/*), które nie są ani zapożyczeniami, ani wykrzyknieniami, ani onomatopejami. Jest to 31 rzeczowników obydwu rodzajów gramatycznych – męskiego i żeńskiego. Z reguły używa się ich nieczęsto z uwagi na wyspecjalizowane znaczenie (np. *eiró* ‘węgorz’, *terçó* ‘jęczmień – choroba oczu’), inne mają charakter gwarowy i występują tylko w archaizujących dialektach północnej Portugalii (np. *eiró* ‘niewielkie klepisko’, *galinhó* ‘częstka pomarańczy’) lub całkiem wyszły z użycia (np. *lançó* ‘mała lanca’, *mosteiró* ‘niewielki klasztor’); z całego korpusu jedynie *avó* ‘babcia’ jest formą powszechnie znaną i używaną w języku codziennym. Tylko niewielka grupa tych wyrazów figuruje w istniejących opracowaniach etymologicznych, które wyprowadzają je od łacińskich zdrobnień utworzonych za pomocą sufiksów deminutywnych *-ŏlus / -a / -um* oraz *-ĩlus / -a / -um*; etymologia większości z nich nie była wcześniej badana lub nie została ustalona. Na podstawie analizy formalnej i semantycznej zgromadzonych wyrazów, przeprowadzonej z odniesieniem do ich odpowiedników formalnych w innych językach romańskich, wykazałem istnienie w dobie staro- i średnioportugalskiej sufiksu deminutywnego **-ó*, którego nie odnotowują gramatyki historyczne języka portugalskiego. Postulowany sufix był produktywny w średniowieczu, a w późniejszym czasie utracił swą żywotność i całkowicie się zleksykalizował. Współcześnie można go odnaleźć w ograniczonej liczbie wyrazów przedstawionych w artykule. Swoje rozważania podparłem również przykładami portugalskich nazw własnych zakończonych na *-ó*, takich jak np. *Pereiró*, *Grijó*, *Paçó* (toponimy), *Feijó*, *Queirós* – od wcześniejszego *queiró* (antroponimy).

W artykule « **Considerações acerca das palavras portuguesas terminadas em -oulo / -oilo** » (pozycja **I.2.b / II.2.m** w wykazie osiągnięć), który powstał po przedstawieniu tegoż zagadnienia w Lizbonie na konferencji jubileuszowej poświęconej jednemu z czołowych portugalskich badaczy historii języka portugalskiego i wychowawcy pokoleń portugalskich językoznawców, prof. Ivo Castro (poz. **II.7.u**), zanalizowałem korpus złożony z 41 portugalskich wyrazów zakończonych na *-oulo* (*-oula*) / *-oilo* (*-oila*), wśród których znajdują się zarówno rzeczowniki pospolite (np. *çaçoula / çaçoila* ‘rodzaj garnka’, *canoula / canoila*

‘łodyga kukurydzy’, *ceroulas* / *ceroilas* ‘kalesony’, *crioulo* ‘Kreol, kreolski’, *moçoila* ‘dziewczynka’ i *moçoilo* ‘chłopczyk’, *papoila* ‘mak’), jak i nazwy własne (np. toponimy *Palaçoulo*, *Rapoula*). Ponieważ końcówka *-oulo* (*-oula*) / *-oilo* (*-oila*) jest w portugalszczyźnie rzadka, dotychczas nie poświęcano jej uwagi w opracowaniach historycznojęzykowych. Większość wyrazów z korpusu ma zatem nieustaloną, niejasną lub w najlepszym wypadku dyskusyjną etymologię. Tym niemniej, potraktowanie tych form jako całości i zbadanie ich w kontekście zgromadzonego korpusu pozwoliło mi wyjaśnić ich budowę morfologiczną. Ustaliłem, że portugalskie wyrazy zakończone na *-oulo* (*-oula*) / *-oilo* (*-oila*) można podzielić na kilka grup na podstawie kryterium ich pochodzenia: są to głównie hispanizmy, zapożyczenia z języka mirandyjskiego oraz arabizmy lub mozarabizmy. Dzięki przeprowadzonemu badaniu doszedłem do wniosku, że prawdopodobnie w XVI wieku końcówka *-oulo* (*-oula*) / *-oilo* (*-oila*), dotychczas obecna tylko w wyrazach obcych, wyodrębniła się jako autonomiczny przyrostek *-oulo* (*-oula*) / *-oilo* (*-oila*), który posłużył do utworzenia nowych derywatów od rodzimego portugalskiego słownictwa (w tym wyraz *crioulo*, który jako jedyny z omawianego korpusu rozpowszechnił się na szeroką skalę również w innych językach). Tezę tę podbudowuje fakt, że język galicyjski nie zna analogicznego sufiksu, co można wytłumaczyć jego pojawieniem się i rozwinięciem w portugalszczyźnie już po rozpadzie języka galicyjsko-portugalskiego, który ostatecznie stał się faktem w XV wieku.

W artykule « **Deglutinação e aglutinação do artigo como fonte de neologismos em Português** » (pozycja **I.2.c** / **II.4.t** w wykazie osiągnięć), którego zrab przedstawiłem na międzynarodowej konferencji w Santiago de Compostela (poz. **II.7.n**), zbadłem inne, rzadko wspominane w pracach historycznojęzykowych zjawisko, które w pewnym stopniu wzbogaciło portugalską leksykę, a mianowicie proces reinterpretacji – na poziomie morfologicznym – syntagm nominalnych, złożonych z rodzajnika i rzeczownika lub samego rzeczownika. Owa reinterpretacja granic między wyrazami, którą w ślad za terminologią francuską nazwałem deglutynacją i aglutynacją rodzajnika, doprowadziła – w różnych momentach historii języka portugalskiego – do powstania nowych, niezależnych form. W korpusie wyróżniłem 23 przypadki deglutynacji rodzajnika, czyli wyodrębnienia samogłoski nagłosowej z wyrazu rozpoczynającego się na *o-* lub *a-* poprzez zinterpretowanie jej jako rodzajnika (według schematu: rzeczownik 1 > rodzajnik + rzeczownik 2, np. *obispo* > *o bispo*) oraz 31 przypadków aglutynacji rodzajnika, to jest włączenia rodzajnika (częściowo lub w całości) do następującego po nim wyrazu (rodzajnik + rzeczownik 1 > rzeczownik 2, np. *a rã* > *arrã*). Ustaliłem, że w mniej więcej połowie przypadków badane procesy doprowadziły do wzbogacenia słownictwa języka portugalskiego, gdyż współcześnie utrzymują się zarówno formy wyjściowe, jak i neologizmy. Utworzone na drodze tych procesów wyrazy w trzech na cztery przypadki są bliskoznaczne z formami wyjściowymi (np. *metade* i *ametade* ‘połowa’); do zmiany znaczenia doszło w 25% przypadków, dzięki czemu zasilona została grupa portugalskich tzw. *palavras divergentes* – różnych form o odrębnym znaczeniu pochodzących od tego samego etymonu, obejmujących dublety leksykalne (np. *horror* ‘przerażenie, odraza’ i *ror* ‘wielka ilość, liczba’, obydwie z łac. *horror*, *-ōris* ‘przerażenie, trwoga’). W artykule wskazałem na paralelne zjawiska istniejące w innych językach, które znają klasę gramatyczną rodzajnika lub przedimka, a także wymieniłem czynniki, które mogły doprowadzić do

zaistnienia tych nieczęstych, nieregularnych i raczej nieproduktywnych zjawisk w historii języka portugalskiego.

Kolejne dwa artykuły pierwszej części cyklu poświęcone są tzw. morfologii ewaluacyjnej, tj. traktującej o mechanizmach tworzenia słownictwa nacechowanego emocjonalnie (głównie zdrobnień i zgrubień). Jest to poniekąd logiczna kontynuacja i pogłębienie badań, jakie podjąłem w rozprawie doktorskiej o zdrobnieniach w językach romańskich w ujęciu historyczno-porównawczym (por. niżej, punkt 5).

Artykuł « **Os diminutivos no português europeu e no português do Brasil. Um estudo quantitativo** » (pozycja **I.2.d** / **II.2.d** w wykazie osiągnięć) jest pokłosiem wystąpienia na konferencji Międzynarodowego Stowarzyszenia Luzytanistów w Mindelo (poz. **II.7.1**). Zarówno wśród rodzimych użytkowników portugalszczyzny, jak i osób władających nią jako językiem obcym panuje przekonanie, że w języku portugalskim używa się zdrobnień często, a w rejestrze potocznym nawet zbyt często (cokolwiek by takie stwierdzenie miało znaczyć). Nie ma jednak zgody co do tego, czy frekwencja występowania zdrobnień jest większa w europejskiej, czy w brazylijskiej wersji portugalszczyzny. Opinie tego rodzaju formułowane są na podstawie wrażeń użytkowników, a nie danych empirycznych; szwedzki badacz Bengt Hasselrot jako jeden z niewielu zadał sobie trud policzenia zdrobnień w tekstach i doszedł do wniosku, że występują one częściej w brazylijskiej niż europejskiej wersji języka portugalskiego, a w samej Portugalii dialekty północne przewyższają pod tym względem dialekty centralne i południowe². W literaturze językoznawczej brakuje badań kontrastywnych nad frekwencją występowania zdrobnień w obydwu wersjach portugalszczyzny, ale także nad środkami formalnymi, jakimi posługują się one przy tworzeniu deminutywów. Problemy te stanowiły punkt wyjścia do napisania omawianego artykułu. Wzorując się na pracach Hasselrota, opracowałem własną metodę badawczą mającą na celu możliwie jak najbardziej obiektywne zmierzenie częstości występowania deminutywów w różnych językach (względnie różnych odmianach tego samego języka) w ujęciu kontrastywnym. Jest to metoda oparta na lekturze tekstów paralelnych i ręcznym gromadzeniu danych liczbowych, które stanowią podstawę dla statystyk ilustrujących poszukiwaną frekwencję. Na podstawie analizy porównawczej sześciu tekstów (trzy pary tłumaczeń prozy na portugalski europejski i portugalski brazylijski) dokonałem obliczeń, z których wynika, że zdrobnienia występują nieznacznie (o 6,6%) częściej i są bardziej zróżnicowane formalnie w portugalszczyźnie europejskiej niż brazylijskiej: ta pierwsza chętniej korzysta z bogatego zasobu sufiksów deminutywnych (w liczbie 21), podczas gdy ta druga używa ich w stopniu bardziej ograniczonym. Mam świadomość ograniczeń przyjętej metody: uzyskane wyniki pokazują użycie zdrobnień w wybranych tekstach i niekoniecznie znajdują odzwierciedlenie w języku mówionym, ponadto każdy z nich ma swój styl i niezaprzeczalnie nosi na sobie ślady subiektywnych wyborów tłumacza. Tym niemniej artykuł stanowi istotny i rzadki wkład w badania nad frekwencją deminutywów w portugalszczyźnie, a opracowana przeze mnie metoda może być wykorzystana w badaniach na innym materiale w różnych językach. Dodam, że jeszcze przed publikacją artykułu, za sprawą zamieszczonego w Internecie programu konferencji Międzynarodowego Stowarzyszenia Luzytanistów, zostałem zaproszony do

---

² Por. Bengt Hasselrot, *Études sur la formation diminutive dans les langues romanes*, Uppsala & Wiesbaden: A.-B. Lundequistska, Bokhandeln & Otto Harrassowitz, 1957, s. 277.

udziału w audycji radiowej pt. *Páginas de Português*, by opowiedzieć o swoim badaniu i jego wynikach; jej odcinek poświęcony zdrobnieniom wyemitowała portugalska stacja radiowa RTP w dniu 2 listopada 2014 roku (pozycja **III.10.a** w wykazie osiągnięć).

Artykuł « **Os aumentativos nas línguas portuguesa e romena** » (pozycja **I.2.e / II.4.z** w wykazie osiągnięć) opublikowałem po wystąpieniu z referatem o takim samym tytule na międzynarodowej konferencji w Bukareszcie (poz. **II.7.k**). Omówiłem w nim problem zgrubień w dwóch językach romańskich tradycyjnie nazywanych peryferyjnymi: portugalskim i rumuńskim. Nowatorskość tekstu zasadza się nie tylko na porównaniu języków, które bardzo rzadko pojawiają się w komparatystycznych pracach językoznawczych, ale także na poruszeniu zagadnienia dotąd praktycznie nietkniętego na kartach prac z zakresu szeroko rozumianej romanistyki. W przeciwieństwie do zdrobnień, łacina klasyczna nie знаła kategorii zgrubień – są one romańską innowacją, stąd prześledzenie historii ich rozwoju w językach romańskich stanowi cenny wkład w wiedzę nie tylko o łacinie ludowej, ale także o tworzeniu się augmentatywów w językach indoeuropejskich w ogóle (są one późniejsze niż deminutywa i bardziej od nich zróżnicowane pod względem pochodzenia). Zdefiniowawszy pojęcie zgrubienia, przeszedłem do analizy kontrastywnej korpusu sufiksów augmentatywnych funkcjonujących we współczesnej portugalszczyźnie i rumuńszczyźnie, ze wskazaniem ich pochodzenia. Zestawienie to pozwoliło wysnuć kilka wniosków. Po pierwsze, język portugalski używa ponad dwukrotnie więcej przyrostków augmentatywnych niż rumuński (9 vs. 4). Po drugie, tylko jeden sufiks łaciński, *-(i)ō*, *-(i)ōnīs*, rozwinął znaczenie augmentatywne w obydwu językach (choć w rumuńskim niebezpośrednio), za to funkcję zgrubień pełnią w nich różne przyrostki zapożyczone z innych języków, co świadczy o innowacyjnym charakterze kategorii augmentatywów. Po trzecie, pierwotna motywacja semantyczna zgrubień jest wyraźnie relacyjna ('podobny do', 'należący do', 'wyróżniający się jakąś cechą występującą w dużym natężeniu' > 'duży'), a nie afektywna (dyskusja na temat pierwotnej motywacji sufiksów tworzących derywaty ewaluacyjne – relacyjnej vs. afektywnej – pojawiała się w literaturze językoznawczej wielokrotnie, głównie w odniesieniu do zdrobnień). W artykule poczyniłem też szereg obserwacji dotyczących mechanizmu tworzenia augmentatywów i wynikających z niego zjawisk na poziomie fonetycznym, morfologicznym i semantycznym (w tym leksykalizacji zgrubień) w portugalszczyźnie i rumuńszczyźnie, które, jak dowiodłem, wykazują więcej podobieństw niż różnic w tym zakresie.

Druga część cyklu poświęcona jest analizie portugalskiego słownictwa zawartego w trzech wielojęzycznych leksykonach opublikowanych w Rosji i Niemczech pod koniec XVIII i na początku XIX wieku.

Artykuł « **A língua portuguesa na transcrição cirílica num dicionário do século XVIII** » (pozycja **I.2.f / II.4.m** w wykazie osiągnięć) napisałem po przedstawieniu referatu o takim samym tytule na międzynarodowym kongresie luzytanistycznym w Krakowie (poz. **II.7.i**). Jest to pierwszy tekst w języku portugalskim omawiający monumentalne dwutomowe dzieło leksykograficzne zatytułowane po rosyjsku: *Сравительные Словари всѣхъ языковъ и нарѣчій, собранные десницею всевысочайшей особы. Отдѣление первое, содержащее въ себѣ Европейскіе и Азіатскіе языки* ('Słowniki porównawcze wszystkich języków i narzeczy, zebrane staraniami najwyższej osoby. Tom pierwszy, zawierający języki Europy i Azji'), a także po łacińsku: *Linguarum totius orbis vocabularia comparativa; Augustissimae*

cura collecta. Sectionis primae, Linguas Europae et Asiae complexae (ta wersja tytułu pojawia się dopiero w tomie drugim, obok wersji rosyjskojęzycznej). Obydwa woluminy wydano w Petersburgu w latach 1787–1789. Mimo że główną rolę w redakcji leksykonu odegrał niemiecki zoolog i botanik Peter Simon Pallas, powszechnie określa się go mianem słownika carycy Katarzyny II, bowiem monarchini była jego pomysłodawczynią i zleciła jego opracowanie celem zbliżenia XVIII-wiecznej Rosji do oświeconej Europy i udowodnienia uniwersalnego charakteru języka i alfabetu rosyjskiego. Na nomenklaturę *Linguarum totius orbis vocabularia comparativa* [...] składają się 273 rosyjskie wyrazy hasłowe z różnych grup tematycznych; do każdego z nich przytoczone są jego odpowiedniki znaczeniowe w 200 językach europejskich i azjatyckich. Słownik napisany jest w całości po rosyjsku; również wszystkie wyrazy przytoczone są bez wyjątku w rosyjskiej cyrylicy, niezależnie od języka, którego słownictwo reprezentują. Przedstawiwszy strukturę i historię leksykonu, omówiłem w artykule niektóre cechy rosyjskiej transkrypcji zawartego w nim portugalskiego materiału wyrazowego.

W artykule « **O Dicionário da czarina Catarina a Grande. Análise dos elementos portugueses** » (pozycja **I.2.g / II.4.o** w wykazie osiągnięć) kontynuowałem i pogłębiłem badanie zasygnalizowane w poprzednim opracowaniu. Dokonałem w nim szczegółowej analizy portugalskich wyrazów ujętych w słowniku carycy Katarzyny II w celu ustalenia, czy w ich zapisie przeważa kryterium fonetyczne (transkrypcja), czy graficzne (transliteracja). Zapis portugalskiego słownictwa cyrylicą jest interesujący w każdym przypadku, gdyż usiłuje oddać – i robi to mniej lub bardziej wiernie – albo ówczesną portugalską wymowę, albo pisownię. Odczytawszy każdą z portugalskich form, poczyniłem zbiorcze obserwacje dotyczące zapisu poszczególnych samogłosek, dyftongów i spółgłosek, zwracając uwagę m.in. na uwidocznioną redukcję samogłosek nieakcentowanych czy odwzorowanie nosowości niektórych samogłosek i dyftongów. W materiale odnalazłem też kilka archaizmów morfologicznych i leksykalnych. Na podstawie analizy wyciągnąłem wnioski, że w zapisie portugalskich wyrazów dominuje transliteracja, a redaktorzy słownika prawdopodobnie korzystali głównie ze źródeł pisanych w celu pozyskania materiału portugalskojęzycznego. Widać przy tym różnorakie niekonsekwencje i potknięcia, wynikające nie tylko z karkołomnego charakteru zadania, jakie zleciła redaktorom rosyjska monarchini, ale także z faktu, że w XVIII wieku portugalskiej pisowni nie regulowały jeszcze ujednoczone zasady. Tym niemniej, w części wyrazów widoczna jest przewaga kryterium fonetycznego, co każe przypuszczać, że redaktorzy *Linguarum totius orbis vocabularia comparativa* [...] zetknęli się z ich faktyczną wymową. Artykuł zamyka aneks zawierający listę wszystkich wyrazów hasłowych słownika w wersji łacińskiej wraz z ich portugalskimi odpowiednikami w oryginalnym zapisie cyrylicą oraz współczesnej pisowni portugalskiej. Wykonana przeze mnie praca ma tym większą wartość i potencjał do dalszego wykorzystania, że przybliży portugalskim badaczom słownik carycy Katarzyny II w ich własnym języku; w Portugalii (i innych krajach portugalskojęzycznych) niewiele jest bowiem językoznawców, którzy potrafią odczytać cyrylicę.

Artykuł « **Waaren-Lexicon de Ph. A. Nemnich (1797). Observações acerca do material português** » (pozycja **I.2.h / II.4.v** w wykazie osiągnięć) powstał po wygłoszeniu referatu o tym samym tytule na międzynarodowej konferencji portugalistycznej w Zagrzebiu (poz. **II.7.s**). Zbadałem w nim materiał portugalskojęzyczny zawarty w słowniku *Waaren-*

Lexicon in zwölf Sprachen der Hamburgischen Commerz-Deputation zugeeignet ('Leksykon towarów w dwunastu językach dedykowany Izbie Handlowej w Hamburgu'). Autorem tego wydanego w 1797 roku leksykonu jest niemiecki encyklopedysta i dziennikarz Philipp Andreas Nemnich (1764–1822), o którym źródła mówią stosunkowo niewiele. Wiadomo, że podróżował po Europie i trudził się zbieraniem specjalistycznego słownictwa z różnych dziedzin, by później zawrzeć je w kilku wielojęzycznych słownikach tematycznych przeznaczonych do użytku praktycznego. Dziełem *Waaren-Lexicon* zainteresowałem się po zapoznaniu się z opracowaniami dotyczącymi wyrazów francuskich i hiszpańskich, które w nim występują; słownictwo portugalskie pozostawało niezbadane. W leksykonie znajduje się zbiór nazw różnych towarów (pożywienie, rośliny, zwierzęta, tkaniny, minerały, kamienie szlachetne itd.) w 12 językach. A swoim artykule opisałem makro- i mikrostrukturę leksykonu, a szczególną uwagę poświęciłem materiałowi portugalskojęzycznemu, na który składa się ponad dwa tysiące wyrazów. Poczyłem obserwacje dotyczące archaizmów na poziomie graficznym (dawna pisownia nawiązująca do etymologii wyrazów lub odzwierciedlająca ówczesną wymowę), morfologicznym (nieistniejące dziś derywaty sufiksalne i wyrazy złożone) oraz leksykalnym. Wskazałem też na obecność licznych synonimów, których słownik nijak nie sygnalizuje, a które świadczą o bogactwie leksykalnym portugalszczyzny badanego okresu. Ponadto zauważyłem, że *Waaren-Lexicon* stanowi źródło ciekawych informacji na temat europejskiej kultury materialnej końca XVIII wieku, dokumentując nie tylko produkty, jakimi handlowały między sobą kraje Starego Kontynentu, ale także bogactwo słownictwa zawartych w nim języków.

Artykuł « *Lexicon nosologicum polyglotton de Ph. A. Nemnich (1801). Observações sobre o material português* » (pozycja I.2.i / II.4.aa w wykazie osiągnięć) jest pokłosiem wystąpienia na międzynarodowej konferencji luzytanistycznej w portugalskim mieście Santarém (poz. II.7.v). Jest on poświęcony kolejnemu dziełu leksykograficznemu tego samego autora, Philippa Andreasa Nemnicha, którego sylwetkę przedstawiłem w poprzednim tekście. W niniejszym opracowaniu zanalizowałem portugalskojęzyczny materiał zawarty w kolejnym jego leksykonie, tym razem medycznym: *Lexicon nosologicum polyglotton omnium morborum, symptomatum vitiorumque naturae et affectionum propria nomina decem diversis linguis explicata continens* ('Wielojęzyczny leksykon nozologiczny wszystkich chorób, objawów i wad naturalnych, zawierający nazwy własne dolegliwości wyjaśnione w dziesięciu różnych językach'). Słownik ten, opublikowany w 1801 roku, jest jeszcze mniej znany niż *Waaren-Lexicon*. Stanowi zbiór nazw różnego rodzaju chorób, dolegliwości, defektów naturalnych i problemów zdrowotnych i przeznaczony jest, jak zaznacza autor, do użytku praktycznego lekarzy różnych specjalności z różnych krajów. Materiał portugalski liczy ponad 600 leksemów; zanalizowałem go pod kątem graficzno-fonetycznym (zapis niektórych głosek, warianty graficzne wyrazów świadczące o ich różnej wymowie), morfologicznym (archaizmy w zakresie rodzaju gramatycznego, derywacji sufiksalnej i prefiksalnej) oraz leksykalnym (liczne synonimy, archaizmy). Wyciągnięte przeze mnie wnioski świadczą nie tylko o bogactwie i różnorodności portugalskiej leksyki omawianego okresu, ale także jej powiązaniach ze słownictwem innych języków, i wreszcie o braku precyzji ówczesnej terminologii medycznej, która miała się ustalić dopiero w XIX wieku. Co więcej, *Lexicon nosologicum polyglotton* stanowi ciekawe uzupełnienie wiedzy na temat europejskiej medycyny naukowej i ludowej z początków XIX wieku. Tym niemniej, trudno jest ustalić

jednoznacznie jego możliwe źródła, co również wykazałem w artykule, przeszukawszy kilka XVII- i XVIII-wiecznych portugalskich tekstów (dwa słowniki oraz trzy szeroko znane prace z zakresu chirurgii i medycyny).

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Na mój dorobek składa się kilkadziesiąt publikacji, najogólniej ujmując z zakresu historyczno-porównawczego językoznawstwa romańskiego. Jestem autorem jednej monografii (poz. **II.1.a**), współredaktorem jednej monografii naukowej (poz. **II.3.a**) i jednego tomu czasopisma naukowego *Studia Iberystyczne* (poz. **II.3.b**), współautorem trzech słowników (poz. **II.17.a–II.17.d**), autorem lub współautorem 41 artykułów naukowych (poz. **II.2.a–II.2.n** i **II.4.a–II.4.aa**), z czego osiem przed a 33 po uzyskaniu stopnia doktora, dwóch podręczników (poz. **III.8.d, III.8.e**), czterech tłumaczeń krótkich tekstów literackich (poz. **III.9.a–III.9.d**) i jednego fragmentu publikacji naukowej (poz. **III.9.e**). W moim dorobku znajdują się teksty naukowe napisane po polsku, portugalsku, angielsku, francusku, rumuńsku i rosyjsku, a wydano je w następujących krajach: Czechy, Francja, Niemcy, Polska, Portugalia, Republika Południowej Afryki, Rosja, Rumunia i Szwecja.

Wziąłem czynny udział w 27 konferencjach i sesjach naukowych, głównie o zasięgu międzynarodowym, z czego osiem przed doktoratem (poz. **II.7.a–II.7.h**) i 19 po doktoracie (poz. **II.7.i–II.7.aa**). Jestem autorem 28 referatów i wystąpień konferencyjnych – przygotowanych samodzielnie (19) lub we współautorstwie (9) – w kilku językach: portugalskim (14), angielskim (5), francuskim (4), polskim (3), rumuńskim (1) i rosyjskim (1). Konferencje, na których zostały one przedstawione, odbyły się w następujących krajach: Polska (11), Portugalia (5), Hiszpania (3), Rumunia (2), Bułgaria (1), Chorwacja (1), Finlandia (1), Republika Zielonego Przylądka (1), Rosja (1) i Wielka Brytania (1). Brałem udział w organizacji pięciu międzynarodowych konferencji naukowych (poz. **II.8.a–II.8.c, II.8.f, II.8.g**), moderowałem sesje na trzech konferencjach (poz. **II.8.c, II.8.e, II.8.f**) i byłem członkiem komitetu naukowego dwóch konferencji studenckich (poz. **II.8.d, II.8.e**).

Brałem lub biorę udział jako wykonawca w dwóch grantach krajowych (poz. **II.9.a, II.9.b**) i pięciu projektach międzynarodowych (poz. **II.15.a–II.15.e**).

Jak wykazałem powyżej w opisie cyklu artykułów stanowiącego główne osiągnięcie, moje zainteresowania naukowe w ostatnich latach skupiały się na morfologii i leksykografii. W swoich badaniach zajmowałem się jednak nie tylko językiem portugalskim, ale także innymi językami romańskimi oraz polszczyzną.

Swoje badania w dziedzinie **morfologii** kierowałem przede wszystkim w stronę wspomnianej już morfologii ewaluacyjnej. Kilkakrotnie wypowiadałem się na ten temat w referatach konferencyjnych, które później opublikowano w formie artykułów. W tekście « *Quelques remarques sur les diminutifs en portugais et en roumain* » (poz. **II.7.d** i **II.4.e**) porównałem tworzenie i funkcjonowanie zdrobnień w języku francuskim i języku rumuńskim. Rozwojowi formalnemu oraz semantycznemu łacińskich zdrobnień zachowanych w języku

francuskim poświęciłem artykuł « *Survie des diminutifs latins en français* » (poz. **II.7.e** i **II.4.n**).

Zagadnieniu zdrobnień poświęciłem również swoją rozprawę doktorską zatytułowaną *La formation diminutive dans les langues romanes. Étude morphologique et sémantique*, przygotowaną pod kierunkiem prof. Anny Bochnakowej i obronioną z wyróżnieniem w 2013 roku. Jest to pierwsze kontrastywne studium mechanizmów morfologii ewaluacyjnej we wszystkich najważniejszych językach romańskich: portugalskim, galicyjskim, hiszpańskim, katalońskim, oksytańskim, francuskim, franko-prowansalskim (arpitańskim), sardyńskim, włoskim, językach retoromańskich (romansz, ladyńskim i friulskim) oraz rumuńskim. Postawiony problem rozpatrzyłem w perspektywie zarówno diachronicznej, jak i synchronicznej, dotąd traktowanych w literaturze przedmiotu rozdzielnie. Rozprawa ukazała się drukiem jako monografia *La formation diminutive dans les langues romanes* nakładem Wydawnictwa Naukowego Peter Lang (poz. **II.1.a**).

Ze względów metodologicznych w doktoracie nie zająłem się analizą frekwencji występowania zdrobnień w poszczególnych językach romańskich, jednak problem ten nie przestawał mnie frapować. Już po obronie rozprawy opracowałem własną metodę badawczą, którą opisałem powyżej, mającą pomóc obiektywnie ustalić częstość występowania deminutywów w różnych językach w ujęciu kontrastywnym. Po raz pierwszy zastosowałem ją w analizie porównawczej deminutywów w języku polskim i francuskim, którą najpierw przedstawiłem po polsku podczas sesji naukowej poświęconej prof. Witoldowi Mańczakowi (referat *Zdrobnienia w tłumaczeniach tekstów literackich z języka polskiego na francuski*, poz. **II.7.j**), a następnie opublikowałem w wersji francuskojęzycznej jako artykuł (« *Les diminutifs dans les traductions françaises de textes littéraires polonais* », poz. **II.2.c**). Omawianą metodą posłużyłem się również w badaniu zdrobnień w europejskiej i brazylijskiej wersji języka portugalskiego, przedstawionym w opisanym powyżej tekście wpisującym się w cykl artykułów (poz. **I.2.d** / **II.2.d** i **II.7.l**), a później także w analizie kontrastywnej zdrobnień i zgrubień w języku polskim i portugalskim (przedstawiony na konferencji referat pt. *Os avaliativos em português e em polaco: um estudo quantitativo com base em romances de José Saramago*, poz. **II.7.aa**; tekst artykułu w przygotowaniu).

Kolejnymi – powiązаныmi między sobą – dziedzinami, w których prowadziłem badania, są: **etymologia**, **leksykologia** i **leksykografia**. Rezultatem moich dociekań diachronicznych, dotyczących głównie historii wyrazów i ich znaczeń w polszczyźnie, językach romańskich, a także ogólnie – europejskich, jest kilka artykułów opublikowanych zarówno przed, jak i po uzyskaniu stopnia doktora. Zbadałem w nich wybrane leksemy w perspektywie semazjologicznej lub onomazjologicznej, ukazując ich wspólną historię oraz interesujące fakty językowe, które zaszły w historii analizowanych języków (zapożyczenia właściwe, kalki, neologizmy, neosemantyzmy itd.). Punktem wyjścia dla moich badań były: francuski przymiotnik *bizarre* ‘dziwny’ (artykuł « *Sémantique et étymologie. L’adjectif français bizarre et ses équivalents formels dans d’autres langues européennes* », poz. **II.4.b**), polskie rzeczowniki *kartacz* i *kartusz* (współautorski tekst « *Kartacz i kartusz – historia i etymologia dwóch zapożyczeń* », poz. **II.4.f**), nazwy figur szachowych w językach romańskich (« *Le fou est-il vraiment fou ? Les noms des figures d’échecs dans les langues romanes* », poz. **II.4.h**), polski czasownik *ogarniać* (« „Nie ogarniam!” – o nowych użyciach czasownika *ogarniać*

i jego derywatów », poz. **II.4.i**), polskie rzeczowniki *bakłażan* i *oberżyna* (współautorski artykuł « *Bakłażan i oberżyna – pierwotne wspólne pochodzenie nazw psianki podłużnej* », poz. **II.4.q**), przymiotniki znaczące ‘mały’ w językach romańskich (« *Contribution à l’étymologie des adjectifs romans signifiant ‘petit’* », poz. **II.2.h**), a także nazwy pepitki w językach Europy (« *Pepitka i inne jej określenia w perspektywie wielojęzycznej* », poz. **II.4.y**). W tekście « *Nomes de blogues de culinária polacos e portugueses* », którego szkic przedstawiłem wcześniej na międzynarodowej konferencji luzytanistycznej, porównałem zabiegi językowe dające się zaobserwować w tytułach polskich i portugalskich blogów kulinarnych (poz. **II.7.p** i **II.2.g**). Wygłosiłem też kilka referatów konferencyjnych, które nie zostały opublikowane (*O czym mówi pomarańcza? – Dzieje wyrazu równie skomplikowane, jak historia wzajemnych wpływów języków Europy i Orientu*, poz. **II.7.a**; *Empréstimos portugueses no polaco do início do século XX*, poz. **II.7.b**; *Empréstimos portugueses em polaco*, poz. **II.7.w**). W przygotowaniu jest mój artykuł o zapożyczeniach portugalskich w języku polskim.

W latach 2015–2017 byłem członkiem międzynarodowej grupy badawczej Working Group 4 (WG4, *Lexicography and lexicology from a Pan-European perspective*) działającej w sieci ENeL – *European Network of e-Lexicography* (<<http://www.elexicography.eu/>>), w ramach europejskiej akcji COST (*European Cooperation in Science and Technology*) (poz. **II.14.a**). W ramach działań WG4 wygłosiłem na międzynarodowej konferencji współautorski referat *European (dis)union of colours: secondary basic colour terms in Polish, Portuguese and Spanish*, opublikowany później jako artykuł pod tym samym tytułem (poz. **II.7.m** i **II.2.f**). Z WG4 wyodrębnił się później międzynarodowy zespół badawczy *Landlex – Landscape and Lexicography*, którego członkiem pozostawałem w latach 2016–2019 (poz. **II.15.e**). Jego kierownikami było troje profesorów: Alina Villalva (Lizbona, Portugalia), Geoffrey Williams (Lorient, Francja) i Chris Mulhall (Waterford, Irlandia). Pokłósiem mojego udziału w tym projekcie są trzy współautorskie referaty konferencyjne poświęcone etymologii nazw roślin i nazw kolorów: *Heterogeneity in Plant Names or Migration of Words and Meanings*, *Colours in plant names* oraz *Polish and Portuguese: shared etymons, digressive lexical outputs (on the basis of colour names)* (poz. **II.7.q** i **II.7.t**), które następnie ukazały się drukiem jako rozdziały monografii: « *Semantic Motivation of Plant Names as a Part of their Etymology* » (poz. **II.2.k**) oraz « *Polish and Portuguese: shared etymons, digressive lexical outputs (on the basis of colour names)* » (poz. **II.2.l**).

Ponadto w swoim dorobku mam pracę w czterech – dwóch krajowych i dwóch międzynarodowych – projektach leksykograficznych.

W latach 2008–2012 byłem członkiem pięcioosobowego zespołu badawczego kierowanego przez prof. Annę Bochnakową w ramach grantu nr NN 104265233 finansowanego przez Komitet Badań Naukowych (poz. **II.9.a**). Zespół opracował historyczny słownik galicyzmów w polszczyźnie, który ukazał się drukiem pt. *Wyrazy francuskiego pochodzenia we współczesnym języku polskim* (poz. **II.17.a**). Zajmowałem się ekscerpcją źródeł i gromadzeniem dokumentacji słownikowej, brałem udział w opracowaniu koncepcji artykułu hasłowego, współredagowałem hasła w dwuosobowych grupach, a w okresie końcowym dokonywałem korekt. Słownik otrzymał kilka pozytywnych recenzji, opublikowanych w Polsce i we Francji.

W latach 2013–2018 trwały prace związane z kontynuacją projektu *Wielki Słownik Języka Polskiego PAN* (WSJP PAN), koordynowanego przez prof. Piotra Żmigrodzkiego w ramach grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki nr 11H 12 0145 81 (poz. **II.9.b**). Jako jeden z jego wykonawców zostałem członkiem trzyosobowego zespołu, który opracował koncepcję i metodologię podawania informacji etymologicznej dotyczącej wyrazów hasłowych oraz zredagował taką informację dla ok. 50 tysięcy haseł. Projekt uzyskał honorowy patronat Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Słownik udostępniony jest nieodpłatnie w Internecie (<<http://wsjp.pl/>>) (poz. **II.17.b**). Jako zespół etymologiczny przygotowaliśmy we współautorstwie kilka wystąpień konferencyjnych i tekstów o metodologii opracowywania i podawania etymologii wyrazów w WSJP PAN (poz. **II.7.o** i **II.2.e**, **II.7.r** i **II.2.j**, **II.2.i**, **II.4.u**, **II.4.x**).

W 2014 roku zostałem członkiem międzynarodowego zespołu redagującego *Dictionnaire Étymologique Roman* (DÉRom), koordynowanego przez prof. Évę Buchi (Nancy, Francja) i prof. Wolfganga Schweickarda (Saarbrücken, Niemcy) (poz. **II.15.c**). Celem projektu jest rekonstrukcja wspólnego wszystkim językom romańskim trzonu leksykalnego odziedziczonego z języka praromańskiego, zdefiniowanego jako stan pośredni między łaciną znaną z tekstów a językami romańskimi. W przeciwieństwie do słynnego *Romanisches Etymologisches Wörterbuch*, novum stanowi tutaj zastosowanie metody historyczno-porównawczej, którą posługiwano się już w XIX wieku dla różnych rodzin językowych, lecz nigdy w romanistyce. Słownik uwzględnia nie tylko najważniejsze, ale również mniej popularne języki romańskie; do tak zwanych języków obowiązkowych należą: sardyński, dakorumuński, istrorumuński, meglenorumuński, arumuński, dalmatyński, istriocki, włoski, friulski, ladyński, romansz, francuski, franko-prowansalski, oksytański, gaskoński, kataloński, hiszpański, asturyjski, galicyjski i portugalski. Hasła redagowane są według ściśle ustalonego wzorca, na podstawie którego organizuje się i analizuje materiał zebrany w czasie konsultacji i ekscerpcji licznych źródeł z zakresu romanistyki. Dotychczas opracowałem dwa artykuły hasłowe: « */kua' resim-a/ » i « */pulik-e/ » (poz. **II.17.c**, **II.17.d**), a aktualnie przygotowuję trzeci: « */kerβ-u/ ». Nakładem wydawnictwa De Gruyter ukazały się dotąd trzy tomy słownika (<<https://www.degruyter.com/view/product/205712>>, <<https://www.degruyter.com/view/product/465452>>, <<https://www.degruyter.com/view/product/528803>>). Część leksykograficzną słownika udostępnia się nieodpłatnie w Internecie (<<http://www.atilf.fr/DERom>>). Obecnie jestem jedynym Polakiem w zespole DÉRom. Dodam, że opublikowałem artykuł prezentujący ów projekt (« O etymologicznym słowniku języków romańskich (*Dictionnaire Étymologique Roman*, DÉRom) », poz. **II.4.p**), który w Polsce pozostaje mało znany, nawet wśród romanistów. Tekst napisany jest po polsku, aby z opisem założeń słownika oraz zastosowanych w nim rozwiązań mogli się zapoznać polscy językoznawcy różnych specjalności.

W 2015 roku zaproszono mnie do grona badaczy zrzeszonych w koordynowanym przez prof. Mário Eduardo Viaro (São Paulo, Brazylia) Ośrodku Wspierania Badań w zakresie Etymologii i Historii Języka Portugalskiego (*Núcleo de Apoio à Pesquisa em Etimologia e História da Língua Portuguesa*, NEHiLP, <<https://nehilp.prp.usp.br/>>). Dotychczas mój udział ograniczał się do udziału w zdalnych szkoleniach, a docelowo mam uczestniczyć w pracach nad słownikiem etymologicznym języka portugalskiego (*Dicionário Etimológico da*

Língua Portuguesa, DELPo, <<http://200.144.244.242/~delpo/>>, poz. **II.15.d**) jako specjalista w zakresie historyczno-porównawczego językoznawstwa romańskiego. Jako jedyny reprezentuję w tym zespole badaczy z Polski.

Wyrazem moich zainteresowań leksykografią historyczną, poza czterema artykułami wymienionymi w cyklu głównym (poz. **I.2.f–I.2.i**), jest tekst pt. « Materialul românesc din Dicționarul țarinei Ecaterina cea Mare », poświęcony analizie zapisanego cyrylicą materiału rumuńskojęzycznego w słowniku carycy Katarzyny II, czyli *Linguarum totius orbis vocabularia comparativa* [...], wydanym w Petersburgu w latach 1787–1789 (poz. **II.4.w**). Z kolei o najnowszej, cyfrowej twarzy polskiej leksykografii opowiedziałem we współautorskim referacie na międzynarodowej konferencji rumunistycznej, który później ukazał się drukiem jako artykuł pt. « Aspecte ale informatizării lexicografiei în Polonia. Provocări și tendințe » (poz. **II.7.x** i **II.2.n**).

Swoją drugą pracę magisterską, zatytułowaną *O “Acordo Ortográfico da Língua Portuguesa” de 1990: oportunidade ou ameaça para o português europeu?* (2010), poświęciłem zagadnieniu historii portugalskiej pisowni. W szczególności omówiłem wprowadzane w Portugalii i Brazylii niezależnie od siebie XX-wieczne regulacje prawne w zakresie ortografii, aż po reformę z 1990 roku (*Acordo Ortográfico da Língua Portuguesa*), wchodzącą w życie 20 lat po jej uchwaleniu, która miała ujednoczyć i uprościć zapis europejskiej i brazylijskiej odmiany języka portugalskiego. Wzajemny stosunek obydwu odmian, uwidoczony w postawach ich użytkowników wobec reformy, scharakteryzowałem w artykule « Le portugais européen risque-t-il de devenir une langue périphérique ? » (poz. **II.4.g**).

Badaniom wchodzącym w zakres **onomastyki**, ściśle związanej z historią języków romańskich i dialektologią, poświęciłem swoją pierwszą pracę magisterską, zatytułowaną *La Romania en noir et blanc : étude à partir des noms de lieux habités dans les pays romans et romanisés en Europe* (2009). Nie wyczerpawszy jednak wówczas tego tematu, na podstawie uzupełnionego korpusu zbadałem „barwną” toponimię trzech krajów romańskich: Portugalii, Francji i Hiszpanii, a wyniki opublikowałem w artykułach: « As cores nos nomes de lugares habitados em Portugal » (poz. **II.4.c**), « Les couleurs dans les noms de lieux habités en France » (poz. **II.4.d**) oraz « Les couleurs dans les noms de lieux habités en Espagne » (poz. **II.4.k**), przy czym treść ostatniego z nich przedstawiłem wcześniej na międzynarodowej konferencji onomastycznej w referacie o takim samym tytule (poz. **II.7.f**). W pracach tych przestudiowałem etymologię i historię zgromadzonych ojkonimów oraz ich budowę morfologiczną. Za pomocą statystyk zwróciłem uwagę na różnice ilościowe w występowaniu poszczególnych kolorów w nazwach miejscowości danego obszaru, a także powtarzalność pewnych typów nazw, obrazując swoje wnioski na mapach.

Zagadnieniu stricte **dialektologicznemu** poświęciłem jeden ze swoich pierwszych artykułów naukowych: « Nota sobre os dialectos de Portugal » (poz. **II.4.a**), w którym omówiłem pokrótce historię badań nad gwarami Portugalii oraz obowiązujący podział dialektologiczny Portugalii kontynentalnej wraz z cechami fonetycznymi stanowiącymi jego podstawę. W artykule « *Le barranquenho – un dialecte de deux périphéries* » (poz. **II.2.a**) opisałem mało znany geolekt używany w portugalskiej miejscowości Barrancos położonej przy

granicy z Hiszpanią; tekst powstał jako pokłosie referatu konferencyjnego (poz. **II.7.c**). Artykuł pt. « Cercetări dialectologice în Polonia: trecutul și prezentul » (poz. **II.4.r**), którego jestem współautorem, ma na celu przybliżenie czytelnikom rumuńskojęzycznym historii i stanu badań nad dialektami języka polskiego. Jako członek Pracowni Geografii Lingwistycznej Instytutu Języka Polskiego PAN, w 2016 roku przemianowanej na Pracownię Etymologii i Geolingwistyki, od 2011 roku jestem wykonawcą w dwóch międzynarodowych projektach geolingwistycznych: *Atlas Linguarum Europae* (ALE, pod patronatem UNESCO, poz. **II.15.a**) i *Ogólnosłowiański Atlas Językowy / Общеславянский Лингвистический Атлас* (OLA, poz. **II.15.b**). Jestem współautorem dwóch map ALE oraz obszernych komentarzy do nich, poświęconych pojęciom ‘papier’ i ‘ołówek’ (poz. **II.17.e**, **II.17.f**), a także trzech map OLA w tomie *Cechy osobiste człowieka*, wydanym w serii słowotwórczo-leksykalnej (poz. **II.17.g–II.17.i**). Ponadto przygotowałem i skorygowałem legendy do kilkadziesiątu map OLA, które aktualnie są w różnych fazach publikacji, w zależności od zaawansowania prac nad poszczególnymi tomami atlasu. Obydwu atlasom poświęciłem artykuł pt. « Centres et périphéries dans les atlas linguistiques (ALE et OLA) » (poz. **II.2.b**). Przedstawiłem je też we współautorskim referacie na międzynarodowej konferencji (poz. **II.7.h**). Aktywnie uczestniczyłem w spotkaniach roboczych wykonawców obydwu projektów:

- OLA: Zvenigorod / Moskwa (Rosja, 2011), Šlapanice / Brno (Czechy, 2012), Portorož (Słowenia, 2013), Lužnica / Zagrzeb (Chorwacja, 2015), Belgrad (Serbia, 2016), Častá-Papiernička / Bratysława (Słowacja, 2017), Kraków (Polska, 2019), posiedzenie zdalne (2020);
- ALE: Kraków (Polska, 2010), Ryga (Łotwa, 2012), Marburg (Niemcy, 2014), Sofia (Bułgaria, 2015), Derry / Londonderry (Wielka Brytania, 2016).

Ponadto od 2012 roku piastuję funkcję sekretarza polskiej komisji ALE.

Dwa teksty poświęciłem podsumowaniu i omówieniu dorobku naukowego prof. Witolda Mańczaka: « O dorobku naukowym Profesora Witolda Mańczaka z okazji jubileuszu 90. urodzin » (poz. **II.4.l**) oraz – pośmiertnie – « Witold Mańczak (12 VIII 1924–12 I 2016) » (poz. **II.4.s**).

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

W czasie studiów ukończyłem kurs pedagogiczny w Studium Pedagogicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz odbyłem praktykę pedagogiczną w ramach obydwu studiowanych kierunków, co dało mi uprawnienia do nauczania zarówno języka francuskiego, jak i portugalskiego. Doświadczenie dydaktyczne zdobywałem początkowo (2007–2011) jako lektor tych języków w krakowskich szkołach językowych (Hologram, Glossa, Empik School). W roku akademickim 2010/2011 przeprowadziłem 300 godzin zajęć językowych i językoznawczych w ramach umowy zlecenia w Instytucie Filologii Romańskiej UJ na kierunkach: filologia portugalska, filologia romańska (francuska) oraz języki i kultura krajów romańskich. Od roku 2011/2012 pracę dydaktyczną kontynuowałem głównie w ramach etatu asystenta, a potem (od roku 2014/2015) adiunkta w swojej Alma Mater, prowadząc zajęcia

z takich przedmiotów, jak: *Gramatyka opisowa języka portugalskiego (fonetyka)*, *Gramatyka opisowa języka portugalskiego (leksykologia)*, *Gramatyka opisowa języka portugalskiego (morfologia)*, *Gramatyka opisowa języka portugalskiego (składnia)*, *Gramatyka kontrastywna polsko-portugalska*, *Historia języka portugalskiego*, *Praktyczna nauka języka portugalskiego*, *Gramatyka kontrastywna polsko-francuska*, *Historia języka francuskiego*, *Podstawy językoznawstwa*, a także seminarium licencjackie i seminarium magisterskie z językoznawstwa portugalistycznego. W roku akademickim 2018/2019 przeprowadziłem też cztery godziny zajęć z przedmiotu *Wprowadzenie do badań o pochodzeniu wyrazów* na Językoznawczych studiach doktoranckich w Instytucie Języka Polskiego PAN. Ponadto od 2019 roku współpracuję z Kierunkiem Filologia Romańska na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Śląskiego, gdzie w ramach godzin zleconych prowadzę zajęcia z przedmiotu *Praktyczna nauka języka portugalskiego* (180 godzin w roku 2019/2020, 120 godzin w roku 2020/2021). Swoje kompetencje pedagogiczne poszerzałem na kilku kursach i warsztatach organizowanych na Uniwersytecie Jagiellońskim (poz. **II.11.l–II.11.o**) oraz jako wykładowca na międzynarodowych szkołach doktorskich (Uniwersytet w Grazu, Austria – 2015, Uniwersytet Jagielloński – 2019, poz. **II.11.g, II.11.p**) i stażach dydaktycznych w ośrodkach zagranicznych (Uniwersytet w Poitiers, Francja – 2016, King’s College London, Wielka Brytania – 2020, poz. **II.11.i, II.11.q**).

Dwukrotnie (2016, 2018) byłem laureatem nagrody Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego za wyróżniającą jakość pracy dydaktycznej, znalazłszy się w gronie kilkudziesięciu wykładowców uczelni, którzy w danym roku uzyskali najwyższe noty w studenckiej ocenie zajęć dydaktycznych.

W latach 2013–2015 byłem opiekunem naukowym Grzegorza Kobędy, studenta filologii portugalskiej w ramach Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych prowadzonych w Ośrodku Międzyobszarowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych i Społecznych UJ. Wypromowałem pięcioro licencjatów oraz czworo magistrów filologii portugalskiej i zrecenzowałem 31 prac licencjackich oraz 28 prac magisterskich przedstawionych do obrony przez studentów filologii: portugalskiej, francuskiej i hiszpańskiej w Instytucie Filologii Romańskiej UJ. Aktualnie jestem promotorem piętnaściora magistrantów na kierunku filologia portugalska w tejże jednostce, a także opiekunem naukowym dwojga doktorantów (w charakterze promotora pomocniczego) w Instytucie Języka Polskiego PAN: mgra Pawła Janczulewicza i mgr Matyldy Sokół.

Jestem autorem serii podręczników pt. *Portugalski w tłumaczeniach. Gramatyka* (część 1: 2017, część 2: 2019, poz. **III.8.d, III.8.e**; część 3 w przygotowaniu), które opublikowało uznane na polskim rynku wydawnictwo Preston Publishing. Słynie ono z cenionych i lubianych – zarówno przez nauczycieli, jak i uczniów i studentów – materiałów do nauki języków obcych. Wybranym zagadnieniom z zakresu dydaktyki gramatyki języka portugalskiego w kontekście polskojęzycznym poświęciłem dwa wystąpienia konferencyjne: jedno autorskie (*Notas à margem de um manual de português para polacos*, poz. **II.7.y**) i jedno we współautorstwie (*Ensino das disciplinas de linguística portuguesa em contexto polaco*, poz. **II.7.z**).

Jestem współautorem dwóch słowników (por. wyżej): praca *Wyrazy francuskiego pochodzenia we współczesnym języku polskim* (poz. **II.17.a**) ma charakter naukowo-

popularyzatorski, zaś *Wielki Słownik Języka Polskiego PAN* (poz. **II.17.b**) jest słownikiem użytkowym. W 2015 roku wygłosiłem wraz z prof. Jadwigą Waniakową wykład popularno-naukowy pt. *Język polski na tle języków europejskich* podczas dorocznego konkursu ortograficznego *Eurodyktando*, odbywającego się na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (poz. **III.10.b**). Z kolei w 2020 roku, z okazji święta języka portugalskiego *Luzofonia 2020: Podróże po Portugalii*, zorganizowanego na Wydziale Humanistycznym tej samej uczelni, zaprezentowałem wykład popularno-naukowy pt. *Podróże słów, czyli o wyrazach portugalskiego pochodzenia w języku polskim* (poz. **III.10.c**).

W 2015 roku byłem członkiem jury konkursu na przekład poezji Fernando Pessoa, zorganizowanego przez Stowarzyszenie Luzytanistów Polskich we współpracy z Zakładem Filologii Portugalskiej i Przekładoznawstwa UJ oraz Katedrą im. Vergílio Ferreiry w Krakowie (poz. **II.16.a**).

W roku akademickim 2018/2019 pełniłem obowiązki kierownika Zakładu Filologii Portugalskiej i Przekładoznawstwa w Instytucie Filologii Romańskiej UJ, dzięki czemu stałem się współautorem nowego programu studiów na kierunku filologia portugalska, przygotowanego z uwagi na wdrażanie Ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku (tzw. Konstytucji dla nauki).

7. Inne informacje dotyczące kariery zawodowej.

Poza wykształceniem zdobyтым na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie poszerzałem swoją wiedzę również w innych ośrodkach europejskich w ramach stypendiów, kursów i szkół letnich. Przez jeden semestr studiowałem na Uniwersytecie Lizbońskim jako stypendysta programu Erasmus (poz. **II.11.a**). Uczestniczyłem w kilku szkołach letnich (w następujących krajach: Węgry, Włochy, Rumunia, Francja, Hiszpania) poświęconych wybranym zagadnieniom z zakresu językoznawstwa ogólnego i romańskiego (poz. **II.11.b, II.11.d–II.11.f, II.11.h**). Szkoliłem się w dziedzinie przekładoznawstwa na dwumiesięcznym stypendium przyznanim przez Instytut Kultury Rumuńskiej (poz. **II.11.c**). Ponadto odbyłem dwa krótkie staże badawcze: w Instytucie Językoznawstwa „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” Akademii Rumuńskiej w Bukareszcie oraz na Uniwersytecie Lizbońskim (poz. **II.11.j, II.11.k**).

Doświadczenie zawodowe zdobywałem jeszcze przed podjęciem stałej pracy w instytucjach naukowych. Pracowałem m.in. w charakterze lektora języków francuskiego i portugalskiego (o czym pisałem w punkcie 6) oraz tłumacza napisów filmowych (z języków francuskiego i portugalskiego na polski) na potrzeby 8., 9. i 10. edycji Międzynarodowego Festiwalu Filmowego *Era Nowe Horyzonty* we Wrocławiu (2008–2010).

Dwukrotnie byłem laureatem nagrody Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego za działalność naukową (2013, 2015). Również dwukrotnie zostałem nagrodzony przez Dyrektora Instytutu Języka Polskiego PAN za ofiarne wykonywanie obowiązków w projekcie *Wielki Słownik Języka Polskiego – kontynuacja* (2014, 2015). Otrzymałem także trzyletnie stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla wybitnych młodych naukowców (2016–2019).

W latach 2014–2016 byłem członkiem komitetu redakcyjnego czasopisma *Polonica* (poz. **II.12.a**), w którym pełniłem funkcję sekretarza. W tym czasie opublikowałem w trzech

tomach pisma trzy teksty sprawozdawcze dotyczące działalności naukowej i organizacyjnej Instytutu Języka Polskiego PAN w poszczególnych okresach (poz. **III.8.a–III.8.c**).

Jestem lub byłem członkiem czterech towarzystw naukowych: dwóch krajowych, tj. Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego i Stowarzyszenia Luzytanistów Polskich (poz. **II.10.b, II.10.d**), oraz dwóch międzynarodowych, tj. Société de Linguistique Romane i Associação Internacional de Lusitanistas (poz. **II.10.a, II.10.c**).

Zrecenzowałem w trybie *double blind peer review* sześć artykułów przedstawionych do druku w czasopismach naukowych (poz. **II.13.a–II.13.f**), a także jedną publikację naukową już po jej wydaniu (poz. **II.13.g**).

Biegłe władam czterema językami obcymi: portugalskim, francuskim, angielskim i rumuńskim. Kilka kolejnych – hiszpański, włoski, niemiecki i rosyjski – opanowałem na poziomie średnio zaawansowanym.

Według bazy Google Scholar moje prace były cytowane 122 razy (poz. **IV.2**), a mój indeks Hirscha wynosi 4 (poz. **IV.3**). Liczba punktów MNiSW za wszystkie moje publikacje wynosi 698 (poz. **IV.4**).